

ÁTHAJLÁSOK

Veronika Šikulová írásművészetében és ELTOLÓDÁSOK

Különböző eszközök állnak az írók vagy író-nők rendelkezésére ahhoz, hogy műveik motívumai közül egyet külön is kiemeljenek. Ez a szerzői szándék – az irodalmi „funktionalitás” és „attraktivitás” – nem csupán egy irodalmi szövegen belül érvényesíthető, egy motívum ismétlődhet, átívelhet egy egész életművön is: „A visszatérő motívumok jelenléte erősíti a szövegkohéziót és a mű sodrását. Alapigazság azonban az, hogy az adott motívum soha nem jelenik meg kétszer ugyanabban a formában – az új kontextussal mindig új jelentést is kap.”¹ A kizárólag személyes kapcsolatokon keresztül megélt családi élet tematizálása köré rendeződött életmű lehetőséget nyújt az adott motívumrendszer megfelelő mélységű vizsgálatára és ábrázolására. Veronika Šikulová egyike azon szerzőknek, akik a saját családtörténetük felhasználásával hoztak létre ilyen szövegmozaikot. Ebben a tanulmányban Šikulová írásművészetének egyéb jellegzetességeivel is foglalkozunk, célunk azonban elsősorban a szerző alkotói tevékenysége egyes fázisainak, és az azok között végbement változásoknak vizsgálata az eddig megjelent művek kontextusában.

Šikulová újságírói tanulmányokat végzett, először folyóiratokban publikált, majd 1997-ben megjelent első kötete, az *Odtiene* (Árnyalatok). Főként a *Slovenské pohľady* (Szlovák Szemle) és a *Romboid* irodalmi folyóiratokban publikált. Több itt megjelent írása később az első kötetbe is belekerült, amit – tekintettel Šikulová korábbi írói tevékenységére – a kritika nagy várakozással fogadott. A recepció viszont – érthető módon – nem volt egyhangú. Petra Bombíková

a *RAK* folyóirat hasábjain a következő költői kérdést tette fel: „Mi ez?... Olvasom, olvasom, még tudom is, mit, még értem is, »mit akart ezzel a költő mondani«, de valahogy nem vág földhöz, néha még egy-egy mondatocská meg is tetszik, még nevetek is rajta... Végigolvasom, aztán megint csak nem értem, mi értelme is volt az olvasásnak. Valami ilyesmi történt velem Veronika Šikulová prózájának olvasása közben.”² Dana Podracká költő viszont a *Literárny týždenník*ben (Irodalmi Hetilap) nemcsak a mű esztétikai minőségét emelte ki, hanem az írások „didaktikai” dimenzióját is hangsúlyozta: „Šikulová műve egyenesen az élni tanulás receptjének szakácskönyvévé válhatna azok számára, akik estéről estére két-három gyilkosságot is végignéznek a televízió előtt. Nekik az életminőség izlelgetésének kazár találmányairól fogalmuk sincs. Azt is tudom, hogy éppen ezeknek az embereknek nem akaródnak olvasni, bár hasznos lenne tévedni ebben.”³

1997 óta Veronika Šikulová hét könyvet adott ki. A kötetekben helyet kapó írásokat (a 2006-os *To mlieko má horúčku* [Ennek a tejnek láza van] című gyerekkönyv kivételével) két műfaji és tematikus kategóriába sorolhatjuk. Az első csoportot a rövid, tematikájukban nagyon is eltérő prózafragmentumok alkotják – *Odtiene* (Árnyalatok, 1997), *Mesačná dúha* (Holdszivárvány, 2002), *Diera do svetra* (Lyukak a kötésbe, 2012). Műveinek második kategóriájába a terjedelmükben változatosabb, témájukat tekintve viszont homogénebb írásokat sorolhatjuk – a *Z oblaka* (Az ablakból, 1990) és a *Domček jedným tahom* (Házikó egy vonallal, 2009) prózagyűjtemény és a *Miesta*

v sieti (2011) című regény. (Magyar nyelven *Menettérti* címmel jelent meg Mészáros Tünde fordításában 2014-ben – a ford. megj.) Veronika Šikulová sokéves írói munkásságában megfigyelhetőek tehát bizonyos „áthajlások” és „eltolódások”. Ezek vizsgálatánál főleg a prózatörédekekből indulunk ki, ezek közül is az első, 1997-es *Odtiene* és az eddig utolsóként megjelent, 2012-es *Diera do svetra* című kötetből, figyelembe véve természetesen az életmű többi darabját is.

A leginkább szembevetendő és legalapvetőbb különbség a két kötet között rögtön a címben van. Míg az „árnyalatok” jelentésbeli absztraktságot, bizonytalanságot fejez ki, vagy csupán egyfajta utalásként jelenik meg, addig a „lyukak a kötésbe” konkrétabb, képviségében határozottabb, részben állandósult szójátékként, humoros, iróniától sem mentes fogalomként funkcionál. Az utóbbi kötetnek ráadásul Martina Matlovičová Kráľová kreatív illusztrációi adnak egészen egyedülálló karaktert. A rajzok humorral „illusztrálják” a történeteket, ráadásul némelyiken az íróő karikatúrája is megjelenik.

Kezdjük a vizsgálatot Šikulová negyvenkét rövid prózát tartalmazó első kötetével. Ahogy már említettük, műfaji meghatározásuk, elbeszélésként vagy karcolatokként való karakterizálásuk nem egyszerű. Ennek oka egyrészt a szerény történetfűzés, másrészt a szövegterjedelem. Irena Malec kritikus a kötet írásaival kapcsolatban rövid szubjektív prózáról⁴, míg Petra Bombíková költői feljegyzésekről beszél⁵. A szövegek egyik legtalálhatóbb – még ha nem is teljesen pontos –, metaforikusan megírt jellemzését Bohuš Bodacz adta meg a *Literárny týždenník*-ben: „(...) negyvenkét – választhatunk – novella, karcolat, vers prózában vagy szógyöngy fűzhető fel erre a történetláncra. Nem tévedek nagyot, ha azt mondom, hogy Šikulová érzéseket, benyomásokat jegyez fel, és ezekből írja érzelmei naplóját.”⁶ A kritika többszólalmúsága főként abból a tényből következik, hogy a kötet szövegeinek nincsen világos epikai vázuk (amire már Petra Bombíková is rámutatott), hanem maga a benyomás az, ami szervezőelvként működik az írásokban. „A szemhéjam alatt csend van. A fagyal apró bogyótermései, a park négy platánja – miért gondolok ezekre? Dolgok, dolgok, dolgok... az örököző tiszafa... szuszogó-motozó sün, a macskám karmai... Dolgok, dolgok, dolgok... Almalé... A szemhéjam – rakéta a világűrbe”⁷ Šikulová írói nyelve is ennek az érzéki észlelésnek, spontán, néhol szinte automatikus írásnak rendelődik alá. Ennek a szövegfajtának az esetében gyakoriak a befejezetlen vagy megszakított gondolatmenetek, amelyek nemcsak szétzilálják az elképzelt valóság konzisztenciáját, hanem elvesznek a szöveg esztétikai értékéből is: „Fúj a szél... Ázom... Eső... A szeretőket nem kell várni, a szeretőket el kell hagyni... El tudom képzelni, hogyan szerethet egy férfi. Másképpen... Nagyjából... A szerelmet csupán fel-

vázolva... Azt is el tudom képzelni, hogyan szeret egy nő”⁸ Az ilyen típusú írásmódnak megvannak a maga veszélyei. A szövegekben, ahonnan a kiragadott idézetek származnak, a benyomások még nem a cselekményt hivatottak erősíteni, nem szüzséalkotó elemekként vannak jelen, de ez sem érvényes az egész kötetre, hiszen a kötet néhány további prózájában az íróő az egyes impressziókat már képes funkcionálisan használni.

A Veronika Šikulová első kötetében fellelhető írások második csoportját a főhőső életéről, gyerek- és felnőttkoráról, házasságáról és anyaságáról szóló szövegek alkotják. Az íróőre jellemző szenzualitás itt is jelen van: „Nem szeretek iskolában lenni. A táskámból egy alma mosolyog ki rám, a könyveim között szétlapított paradicsom. Hirtelen mindennek olyan illata van, mint anyának, a játékaimnak vagy a szőlőskertünknek a falu mögötti dombon. Az ablakon át a napot keresem, hová tűnhetett? Nem látom sehol. Az ablaküvegen légy mászkál. Kár, hogy nem az ablak mellett ülök, akkor megölhetném.”⁹ Ebben az esetben az impressziók az íróő szándékot erősítő „utolsó simításként” adódnak a szöveghez (az iskolával való elégedetlenség leírásakor).

Ha Šikulová első könyvét ezek alapján a poetológiai összefüggések alapján hasonlítjuk össze a később megjelent művekkel, egyfajta elmozdulást vehetünk észre azoktól a korai szövegektől, amelyekben az elbeszélő az észlelés komplex élménye helyett csupán az érzékelés síkján marad, és a szövegek így nem érik el igazán „mélységüket”. A *Diere do svetra* (2012) című kötetben kivételesen megjelennek az érzékelhető valóságból fakadó teljes „összezavartság” és „bizonytalanság” érzetéből kiinduló prózák is. Ha Veronika Šikulová ezekben az írásaiban az érzékszervi észlelést használja eszközként, mindig egy olyan meggyőző történeti keretben teszi, ami által a szövegek pszichológiai szempontból is hitelesebbek lesznek: „Nem élheted át a fényt, bár a Nappal egygyé válhatsz. Ez olyannyira nyilvánvaló, hogy már szinte mindegy. Talán ülsz, fejed a tenyeredbe hajtva, a gondolataid maguktól keresztülfolyanak rajtad, és egyszer csak a felhők mögöl előbukkan a nap – akárcsak az első alkalommal, és a gondolataid kisiklanak.”¹⁰ Ennek az elmozdulásnak az okai akár az egész eddigi életmű kontextusában is vizsgálhatók. Veronika Šikulová 2011-ben adta ki *Menettérti* című regényét, amely egyes sajátosságainak, főként az elbeszélői módoknak és a tematikájának köszönhetően elismerő fogadtatásban részesült, és csak úgy, mint a 2009-es *Domček jedným íahom*, felkerült az Anasoft litera tíz legjobb könyvének listájára. Az említett két könyv zártabb történeti síkkal rendelkezik, és hagyományosabb elbeszélői módot használ, ami önmagában is okot adhat a közönségsikerre.

Hadd álljunk meg egy kicsit a regénynél. A *Menettérti* (2011) zárt történeti szálai – amelyek bizonyos

fokig „korlátokat” jelentenek az író számára – nem engedélyeznek „kisiklásokat” (amelyekhez a debütálástól kezdve hozzá vagyunk szokva) az előre meghatározott, szüzséalkotó írói szándékhoz képest. Ehhez alkalmazkodik az elbeszélés módja is. Három nő, Jolana nagymama, Alica mama és a gyermek/unoka Verona élete bontakozik ki a kortárs irodalomban nem túl gyakran használt, különleges háromhangú elbeszélés történeteiből. Bár Veronika Šikulová-tól szokatlan lenne, ha nem adna teret a regényben a spontán önkifejezésnek, a valóság poétizálásának¹¹, a regény egyes részeiben Verona hangján elbeszélve. Ezekben a részekben Šikulová nem használ írásjeleket, ami egyrészt nyitottabbá teszi a szöveget, felszabadítja a megkötöttség alól, másrészt viszont monotonitást is okozhat. A *Menetérti* című regény különlegessége és specificitása az író műveinek kontextusában elsősorban az átlátható cselekményszálak összjátékában és a fegyelmezett regénykompozícióban rejlik.

Šikulová műveinek vizsgálata során nem veendő észre gyökeres változás a szövegekben tematizált anyagban, változik viszont az egyes motívumok feldolgozásának módja. Akárcsak a debütáló kötetben, a *Diere do svetra* (2012) címűben is a főhősnő belső élete, a családja, az őt körülvevő természet és az emberi kapcsolatai helyeződnek a középpontba. Egy író személyiségfejlődése hatással lehet írásművészetének fejlődésére, s ebben az összefüggésben érdemes kiemelni, hogy az első kötetben helyenként a bizonytalanság érzése is megjelenik: „Azt gondoltam, hogy valami nagy meglepetés készülődik bennem, éjjelente felébredtem, (...) elképzeltem a saját másságomat és más milyenségemet, gondolkodtam a pillanatról, mikor és mire állítom gyengéden a célkeresztet, de aztán minden a feje tetejére áll, az ajtó kinyílik, (...) és annyi ember özönlik be a világomba, hogy rendetlenséget csináljon bennem, fel-le járkálnak, oda-vissza, hogy a végén úgy érzem magam, mintha egy park lennék”¹²

A *Diere do svetra* (2012) kötetben – ahogy az valószínűleg az író szövegeinek „örök” témájává vált – szintén megjelenik saját „hasznosságának” problémaköre, de mintha az elbeszélő ebben a kérdésben is „bátrabban” fogalmazna. Ráadásul írói szemléletmódja nem egyszerűen csak kitágul, hanem képes humorosan (sajátos iróniával) ábrázolni a „szlovák kulturális valóságot” is. Ékes példája ennek a *Spisovateľ má mať hovno* (Az írónak szar se kell) című írás: „Elég neki, ha kenyérré jut. Ha pénzt dobnak neki, azt mondja, kösz, nem kell. (...) Ha kikapcsolják nála az áramot, valahol felvillan egy másik lehetőség, hagyja, hogy a versei a fiókban porosodjanak, legfeljebb elkezd gyerekeknek írni. Ha sehol sem fizetik ki, akkor sem kéri a zsozsót, inkább elkezd írni egy új könyvet... Úgyse olvassa senki!”¹³

Amíg az első kötet csak három olyan írást tartalmazott, amelyekben közéleti-kulturális szereplő ne-

ve felmerült (a *Vreckovka* [Zsebkendő] és a *V Naháči* [Naháčban] címűben Juraj Fándly szereplőként jelenik meg, a *Vydatá žena* [Férjezett nő] címűt pedig Vladimír Holannak és Jozef Mihalkovičnak ajánlja), az utóbbiban már több példa van erre is. Ján Litvák, Štefan Strážay, Mikuláš Kováč költőknek, Marcel Proust-nak vagy Ilja Zelenka zeneszerzőnek Šikulová nem csupán a szövegeit ajánlja, hanem reflektál is alkotásaikra: „Most halkan kérdezem, szinte hang nélkül, hol van Strážay, ír-e valamit vagy sem, el kellene mondanom valakinek, hogy hiányoznak nekem a hétköznapi, halk versei (...), és ha engem most valaki kérdezne, hogy mi tetszett neked, Veve, mostanság, azt mondanám, hogy a Strážay, az jó volt.”¹⁴

Šikulová könyveiben – a társadalmi-kulturális motívumok mellett – állandóan jelen vannak az intim családi pillanatok is. Ez a kezdetektől egészen a legutóbb megjelent kötetig jellemző az életműre. A bensőséges családi környezetet főként a szereplők ábrázolásában és emberi kapcsolataikban ragadja meg. Ez az eljárás kétféleképpen befolyásolhatja az életművet. Egyrészt az emberi kapcsolatok mélysége segítségével lehet a szerzőnek a motívumok megfelelő mélységű ábrázolásában. Másrészt viszont bármilyen látványos is a családi élet motívumainak ismétlődése, nem biztos, hogy egy egész életművön átíveltethető lenne anélkül, hogy a téma sablonossá válna, kimerülne. Šikulová könyveiben van példa mindkettőre.

A főhősnő életének legdominánsabb motívuma az apa hiánya. A szerző az apaszerep fontosságára már az első kötet elbeszéléseiben is utal: „Anya vasal, és velem küld neked lekváros kenyeret. Szilvalekvárosat. Kérdezteti, hogy kérsz-e körtét, akkorák, mint a tenyerem. Amíg meggondolod, lopom a levegőt és az idődet. Bár csak a szemem kívánja.”¹⁵ Bár az apa motívuma az egész életműben megjelenik, mégis a korai művekben társul az alakjához örömteli emlékezés és biztonságérzet. Lássunk néhány példát az apakép különböző megjelenéseire az életműben.

Az *Odtiene* egyik elbeszélésében: „Amikor a nővéremmel gyerekek voltunk, apa egyedül készítette a papírsárkányainkat. Az egész délutánt ezzel töltötte, maszatolt a ragasztóval, szögek után kutatott. Szegény, mennyit kínlódott vele, és soha nem repült igazán! (...) Apa rövid nekifutás után elengedte. A sárkány pedig, amint belekapott a szél, darabjaira hullott szét.”¹⁶

Míg a *Mesačná dúha* című kötetben: „Két jóképű ficsúrt képzeltem el, mégis apa és Rudo Sloboda nevelt rám a túloldalról. Amint leültem, Rudo rákezdte: – Mi vagyunk a bölcs vének, kérdezhetsz tőlünk bármit! Mindketten a hangjukat akarták hallatni, csak közönségre volt szükségük. Valami olyat kell csinálnom, amire nem számítanak. Kicsit megerőltetni magam, és nem feladni rögtön. És sokat olvasni, hogy át-

szellemült arckifejezésem legyen, az minden pasit lenyűgöz, meglátod, hogy beléd esnek mind. Még beszélned sem kell hozzá.”¹⁷ Az apa jelenlétéből fakadó boldogság- és biztonságérzetet Šikulová elbeszéléseiben nem ritkán az adott motívum tartalmi aránytalansága akasztja meg. Ezekért a hullámvölgyekért elsősorban az apa térbeli hiánya okolható: „(...) és aztán ültünk együtt azon a nagy piros bőrkofferen¹⁸ és ő szerelmet vallott hogy mennyire szeret minket a húgomat meg engem és hogy köztünk nem változik semmi hogy nekünk van a legvidámabb tatuskónk csak azt nem mondta basszus hogy miért nem értik meg egymást anyámmal (...) és mikor tényleg elment és néhány napja nem aludt már otthon fájt mindenütt mint valami betegség vagy mint a véraláfutás és nem tudtam miért”¹⁹, később a fizikai jelen-nem-léte is oka lehet ezeknek a hullámvölgyeknek: „Nálam nyár van. A fű szárad, az út poros. Mióta apa meghalt, senkinek sincs életkedve. Nekem se. Megöregedtem és megcsúnyultam. (...) Még nem volt meg a hagyatéki, még mindenki örökölni akar, akárcsak én, legalább az »atyai rögöt«²⁰, hogy megműveljem. (...) Kinyitom az ajtót, megállok a konyhában, és kincsek után kutatok. Senki nem mondja, hogy legyenek üdvözölve. Hát akkor Isten hozott. (...) Aztán már csak kaszálok, baszszus, biztos, hogy az ördög keze van benne, hogy nem tanultam meg felvenni a ritmust, hogy ne a saját lábam kaszáljam le. (...) a magas fűben zokogok, a ház mögött, ami vele együtt halt meg, (...) erős vagyok, mint a bölcs Vasilisa, aki már mindent megtanult, de hirtelen nincs kinek elmondania, akinél nyár van és szomorúság”²¹

Az apamotívum nem tűnik el a későbbiekben sem, bár Šikulová a *Diere do svetra* kötetben már enyhíteni próbálna a motívum közvetlen problematikusságán: „Apám alszik. És ez néha fáj”²², de nem sikerül betartania az esztétikai mértéket, mert egyben hozzáteszi: „És Kováč Miky azt mondja, éjjel aludnia kellene, nem bolyongani... / Éjjel szeretni kell, nem aludni, / nem aludni, hanem egymáshoz bújni, / éjjel imádkozni kell, nem aludni, / Istenem, virrad, gyere vissza, aludni és aludni, és újra...”²³ Stanislav Rakús így ír erről a jelenségről: „Az alkotói-magánéleti határszituációknak egy író életében különböző, logikus irodalmi következményei lehetnek. (...) Ezeknek a szituációknak az ábrázolása során fontos, hogy az író ne lépje túl azt az időt, ameddig a tetőpont feszültsége fenntartható. Ellenkező esetben a drámai hatás gyengül, a határszituáció devalválódik.”²⁴ Ha Rakús elméletét Šikulová apamotívumának megjelenéseire alkalmazzuk, azt konstatálhatjuk, hogy az életmű során a motívum ábrázolásának poetológiai regisztere nem tud megújulni, ezáltal az veszít esztétikai hatásából.

Nagy változáson ment keresztül Veronika Šikulová írói nyelve is, amelynek költőisége és „játékossága” már

a debütáló kötetnek is meghatározó jelensége volt. Amikor Bohuš Bodacz az írásokat prózában írt verseknek titulálta²⁵, nem csupán a tartalmuk miatt tette ezt. Az *Odtiene* kötet záró szövegére, a *List-nelistre* (Levél-nemlevél) az író későbbi műveinek „előhírnökeként” tekinthetünk. Ez ugyanis a formát, azaz a nyelv ritmikuságát tekintve lényegesen különbözik a kötet többi írásától: „Mindent víz temet, elvesztettem az utat, már csak a víz vezet. Olyan kis madárka, lelkecske, csibe vagyok – Isten rövid pórázán a világlában bolyongok. A saját véretem iszom és magamat emészttem, Isten háta mögött járok, az ördög kertjében. Az ördög kertjének virágzó dudvája, mint nagyanyám dunyhája, csak bámulom tehetetlenül. Az ördög valahová eltűnt, engem már ő is kerül.”²⁶

A prózai szöveg rímelve időről-időre megjelenik a *Mesačná dúha* című kötetben is: „(...) egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kevély nő... Hol van most? Az apja sírja mellett guggol, áztatja az eső. Víz szóródik ki, habzik, s homok folyik ki kezei közül. Istenem, apa, az egész világ néma, s csendben átlényegül.”²⁷ Veronika Šikulová ezt a rímes szövegalkotási stratégiát egyre inkább előnyben részesítette, a *Diera do svetra* (2012) legtöbb írására ez jellemző. A rímes szövegek létrehozására és részben a poézis felé való közzelítésre irányuló szerzői szándék és ambíció az egész életművet áthatja: „A versekről csupán sejtésem van, és nem mindig helyes”, „(...) egyszer csak megállok a versben, állok, mint a faszent, nincs bennem elég bátorság, egy egészen kicsi vers is túl nagy nekem, tele pontatlansággal”²⁸ A ritmizálás mint ismétlődő szervező elv Šikulová prózájában viszont egyáltalán nem válik erőltetetté. Az író látszólag könnyedén „rímbe szed” bármilyen témát. Párbeszédet, tájleírást, a legbelsőbb érzelmeit – egyszerűen bármit, ami számára személyesen egyedi: „Amire nincs szükségem, azt anyának adom, aztán szégyellem magam, mennyi ilyenem van, de ő szétosztja más nők között bologan. Látom a szegény Zuzka Píškát a város terén, a szoknyámban olyan, akárcsak én a második könyvem írása idején. A blúza, a zakója, mindene tőlem van. Vajon Zuzka Píška az, vagy én saját magam? Jobban néz ki benne, mint őfelségem, fölöttébb illik rá, ami rám nem. Már nem szívesen látom, amit ő felvett. De ez így akkor hogyan lesz jótett!? Istenem, bocsásd meg...”²⁹

Šikulová teljes életművének egyértelmű poetológiai attribútumait megítélni olvasóként sem egyszerű. A debütáló kötet műfaji sokfélesége és különböző témái nagyon eltérő vélemények megfogalmazásához vezettek; egyes kritikusok egyenesen azt a kérdést tették fel, hogy miért kellene, s hogy kell-e egyáltalán Šikulovát olvasni. A problémás visszhangnak különböző okai voltak: ahogy már fentebb említettük, főként a világos történeti szál hiánya, és az, hogy a szö-

vegeknek nem csupán a tematikai, hanem részben a nyelvi rétegei is benyomásokkal túlterheltek. Viszont azt a tényt, hogy Šikulová egyedülálló, a részletekre is a legmesszebbmenőkig kiterjedő megfigyelőképességgel rendelkezik, még a negatív kritika sem kívánhatja tőle elvitatni. A Šikulová írásművészetéről való gondolkodás kiindulópontja ma hét kiadott könyve, irodalmi díjai és az őt övező olvasói érdeklődés.

Šikulová írásainak művészi egyedisége és minősége írói nyelvének „játékos” jellegéből, a beszélt nyelviség és a lírikus elemek keveredéséből adódik. A különféle narrációs eljárások használatával és szövegeinek műfaji heterogenitásával az író nő kiérdemli a remek elbeszélő és nagyszerű stilszta címet. Saját „írói nyelve” a számára egyedülálló pillanatok megragadá-

sából és hiteles ábrázolásából áll össze. Írásművészetében az életrajzi hangvétel dominál, amellyel érzékenyen tárja fel főhősnője legbelsőbb intimszféráját, és egész életművével keresi – egyszer humorral, másszor komolyan – a számára legmegfelelőbb helyet a világban. „Hozzáköti” őt a családjához, akiktől nagyon ritkán merészkedik messze; többek között ennek köszönhető, hogy Šikulová könyveiben ciklikusan ismétlődik ugyanaz a motívumrendszer.

Bár Šikulovát olvasva gyakran egymástól teljesen független gondolatok láncával találkozunk, egy komplexebb keretben ezek mégis életének összefüggő prózamozaikját adják ki. Írásainak esztétikai tapasztalata mégis elementáris erejű érzékenysége és (bele)érző-képessége van leginkább hatással. ■ ■ ■

Szabó Lovas Emőke fordítása

JEGYZETEK

1 Daniela HODROVÁ, 2001, 735.	10 Veronika ŠIKULOVÁ, 2012, 28.	fejezeteiben nem használ írásjeleket.	22 Veronika ŠIKULOVÁ, 2012, 112.
2 Petra BOMBÍKOVÁ, 1997, 44.	11 Ivana TARANENKOVÁ, 2000.		23 Uo.
3 Dana PODRACKÁ, 1997, 6.	12 Veronika ŠIKULOVÁ, 1997, 22.	19 Mészáros Tünde fordítása, <i>Menettér</i> (l'Harmattan, Budapest, 2014), 169–170.	24 Stanislav RAKÚS, 1995, 13.
4 Irena MALEC, 1997.	13 Veronika ŠIKULOVÁ, 2012, 94.	20 Utalás Ivan Krasko <i>Otcova roľa</i> (1912) című versére (a ford. megj.)	25 Bohuš BODACZ, 1997
5 Petra BOMBÍKOVÁ, 1997.	14 Veronika ŠIKULOVÁ, 2012, 92.	21 Veronika ŠIKULOVÁ, 2009, 68–69.	26 Veronika ŠIKULOVÁ, 1997, 93.
6 Bohuš BODACZ, 1997, 6.	15 Veronika ŠIKULOVÁ, 1997, 8.		27 Veronika ŠIKULOVÁ, 2002, 64.
7 Veronika ŠIKULOVÁ, 1997, 36.	16 Uo. 18–19.		28 Uo. 80., 125.
8 Uo. 21.	17 Veronika ŠIKULOVÁ, 2002, 66–67.		29 Veronika ŠIKULOVÁ, 2012, 89.
9 Uo. 16.	18 Az író nő a <i>Menettér</i> (2011) egyes		

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BODACZ, Bohuš: Citový denník. In: Literárny týždenník, 1997, X. évf., 16. sz., 6.
- BOMBÍKOVÁ, Petra: Veronika Šikulová: Odtiene. In: RAK, 1997, II. évf., 6. sz., 44–46.
- ČÚZY, Ladislav: Z rodinného kruhu: premýšľajúca intelektuálka alebo znudená žena (V. Šikulová: Z obloka). In: Slovo, 1999, I. évf., 34. sz., 6.
- DRUGOVÁ, Ildikó: Správne korenie. (V. Šikulová: Odtiene). In: Slovenské pohľady, 1997, IV. évf. + 113, 9. sz., 113–114.
- KRČMÉRYOVÁ, Eleonóra: Poznámky k prozaickej (de) generácii. Bratislava: Stimul, 2008. 127.
- MALEC, Irena: Len nenáročné momenty. In: Romboid, 1997, XXXII. évf., 4. sz., 79–80.
- PODRACKÁ, Dana: Veronika Šikulová: Domček jedným ťahom. In: Knižná revue, 2010, XX. évf., 1. sz., 1.
- PODRACKÁ, Dana: Som osika, som kaňa. In: Literárny týždenník, 1997, X. évf., 16. sz., 6.
- RAKÚS, Stanislav: Poetika prozaického textu. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1995. 118.
- SOUČKOVÁ, Marta: P(r)ózy po roku 1989. Bratislava: Ars Poetica, 2009. 418.
- ŠIKULOVÁ, Veronika: Diera do svetra. Bratislava: Slovart, 2012. 126.
- ŠIKULOVÁ, Veronika: Domček jedným ťahom. Bratislava: Slovart, 2009. 165.
- ŠIKULOVÁ, Veronika: Miesta v sieti. Bratislava: Slovart, 2011. 333.
- ŠIKULOVÁ, Veronika: Mesačná dúha. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 2002. 95.
- ŠIKULOVÁ, Veronika: Odtiene. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1997. 94.
- ŠIKULOVÁ, Veronika: Z obloka. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1999. 166.
- TARANENKOVÁ, Ivana: Poetická všednosť či poetizovanie banality? In: Romboid, 2000, XXXV. évf., 3. sz., 75.

■ **Mária Majerčáková:** szlovák nyelv és irodalom szakon szerzett diplomát. Jelenleg a beszercebányai Bél Mátyás Egyetem Bölcsészettudományi Karának doktorandusa. Disszertációs munkájának témája az idegen (orosz, német, magyar) alakja a 20. és 21. század szlovák irodalmában.

■ **Szabó Lovas Emőke** (1988): a pozsonyi Comenius Egyetemen végzett magyar–esztétika szakon. Királyhelmeceen él.